

KHẢO SÁT NHỮNG BẤT THƯỜNG TRÊN ĐƯỜNG SINH DỤC HEO CÁI ĐƯỢC GIẾT MỔ TẠI LÒ MỔ THÀNH PHỐ CẦN THƠ

Nguyễn Phúc Khánh¹, Trần Ngọc Bích¹ và Nguyễn Thu Tâm¹

¹ Khoa Nông nghiệp & Sinh học Ứng dụng, Trường Đại học Cần Thơ

Thông tin chung:

Ngày nhận: 26/9/2014

Ngày chấp nhận: 07/11/2014

Title:

Survey the reproductive failure of female pigs based on slaughterhouse in Can Tho City

Từ khóa:

Cơ quan sinh dục, heo nái, bất thường, lò mổ, Cần Thơ

Keywords:

Reproductive organs, female pigs, reproductive abnormalities, slaughterhouse, Can Tho

ABSTRACT

Reproductive organs of female pigs were collected from slaughterhouse in Can Tho city to determine the type of various fertility disturbances. A total of 328 reproductive organs of female pigs were examined. The following findings were recorded: reproductive abnormalities 11%, maldeveloped ovaries 6.11%, obstruction of oviduct and uterine disorder 1.83%. In abnormal ovaries, the result also showed that incidence of maldeveloped single ovary was 53.57% higher than maldeveloped multiple ovaries (17.86%), congenital anomalies of single and multiple ovary (3.57% and 7.14%), single ovarian cysts (7.14%), multiple ovarian cyst (3.53%).

TÓM TẮT

Cơ quan sinh dục của heo nái sau giết mổ tại lò mổ thành phố Cần Thơ được thu thập để xác định các dạng bất thường xuất hiện trên heo nái. Qua kiểm tra 328 cơ quan sinh dục heo nái, có 36 heo xuất hiện những bất thường trên cơ quan sinh dục chiếm tỷ lệ 11% với các dạng bất thường như buồng trứng không phát triển, buồng trứng, ống dẫn trứng và tử cung kém phát triển và viêm tử cung. Trong đó, buồng trứng kém phát triển chiếm tỷ lệ cao nhất 6,11%, kể đến là ống dẫn trứng kém phát triển và tử cung kém phát triển cùng chiếm tỷ lệ 1,83%. Đối với bất thường ở buồng trứng, kết quả còn cho thấy bất thường ở buồng trứng trong trường hợp kém phát triển ở một bên chiếm tỷ lệ cao 53,57% và kém phát triển ở cả 2 bên chiếm tỷ lệ thấp hơn 17,86%. Buồng trứng không phát triển ở 1 và 2 bên chiếm tỷ lệ lần lượt là 3,57% và 7,14%. Kết quả u nang noãn và u nang hoàng thể xảy ra ở một bên buồng trứng cùng chiếm tỷ lệ 7,14%. U nang noãn ở hai bên buồng trứng chiếm 3,53%. Không phát hiện trường hợp u nang hoàng thể xảy ra ở cả hai bên buồng trứng.

1 ĐẶT VẤN ĐỀ

Tình hình chăn nuôi của nước ta hiện nay đang phát triển cả về số lượng và chất lượng như con giống, kỹ thuật chăm sóc nuôi dưỡng, công tác thú y... Bên cạnh đó, tình hình bệnh lý cũng đã và đang tác động lớn đến năng suất gia súc, đặc biệt là các vấn đề về sinh sản. Hiện nay, tại các trại chăn nuôi heo tỷ lệ mắc các chứng bệnh đường sinh dục vẫn còn khá cao do nhiều nguyên nhân như yếu tố di truyền, quản lý, dinh dưỡng, stress, độc tố, rối loạn kích thích tố... gây thiệt hại nhiều đến kinh tế.

Đàn heo không đạt tỷ lệ đậu thai cao do có sự bất thường của bộ phận sinh dục, u nang noãn ở buồng trứng, cơ quan sinh dục của thú cái bị tổn thương... Các vấn đề trên đã được nhiều nhà nghiên cứu trong và ngoài nước quan tâm đến. Để tìm hiểu rõ hơn về các bất thường trên cơ quan sinh sản của heo cái, chúng tôi tiến hành khảo sát những bất thường trên đường sinh dục heo cái được giết mổ tại lò mổ thành phố Cần Thơ với mục tiêu xác định tỷ lệ những bất thường trên đường sinh dục của heo cái.

2 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1 Vật liệu

Cơ quan sinh dục của heo nái thành thực ở độ tuổi lớn hơn 2 năm tuổi được giết mổ tại lò mổ thành phố Cần Thơ.

Dụng cụ và hóa chất cần thiết cho quá trình mổ khảo sát và bảo quản: Bộ dụng cụ giải phẫu (dao, kéo, pen, khay chứa,...), thùng trữ mẫu, lọ chứa mẫu, formol 20%, bút ghi chú, thước, sổ ghi chép, máy chụp hình,...

2.2 Phương pháp nghiên cứu

Quan sát tổng quát toàn bộ cơ quan sinh dục của heo cái về kích thước, màu sắc, hình dạng so với cơ quan sinh dục bình thường. Những bất thường trên cơ quan sinh dục heo cái như âm đạo, âm hộ, tử cung, ống dẫn trứng, buồng trứng được ghi nhận và kiểm tra chi tiết sau đó.

– Đối với tử cung, sờ nắn vào vùng tử cung, nếu nghi ngờ có những trạng thái bất thường thì dùng dao bộc lộ tử cung để quan sát chất dịch chứa bên trong tử cung, ghi nhận và chụp hình đại thể.

– Đối với buồng trứng, quan sát bề mặt và đo kích thước của buồng trứng. Kích thước trung bình buồng trứng heo là dài 3,5 cm và rộng 2 cm. Heo trên một năm tuổi có kích thước 3,74 x 2,50 cm (Nguyễn Văn Thành, 2010). Đối với buồng trứng kém phát triển, teo và không phát triển khi buồng trứng có kích thước nhỏ hơn bình thường hoặc kích thước rất nhỏ, có trường hợp chỉ nhỏ bằng hạt đậu.

– Thê vàng, nang trứng bình thường có đường kính lớn hơn 5 mm. Buồng trứng gia súc hoạt động bình thường, giai đoạn động dục các nang trứng có đường kính 5-15 mm. Trường hợp nang trứng có đường kính lớn hơn 15 mm được xem là u nang buồng trứng. Buồng trứng bị nhiễm trùng khi nó được bao phủ bởi mủ (Heinonen và ctv, 1998).

– Ống dẫn trứng, ghi nhận những trường hợp ống dẫn trứng teo, tắc nghẽn do chất lỏng tích tụ lại bên trong hoặc dị tật bẩm sinh.

– Các bộ phận khác như: cơ quan sinh dục ngoài, âm đạo cũng được quan sát, kiểm tra và ghi nhận nếu phát hiện dị tật hoặc bất thường.

3 KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1 Tỷ lệ bất thường trên cơ quan sinh dục gia heo cái

Qua khảo sát 328 heo nái được giết mổ tại lò mổ Thành phố Cần Thơ, có 36 con có cơ quan sinh dục bất thường chiếm tỷ lệ 11%. Những bất thường

chi tiết và tỷ lệ bất thường được thể hiện chi tiết ở Bảng 1.

Bảng 1: Tỷ lệ những bất thường trên cơ quan sinh dục heo cái được khảo sát

Trường hợp bất thường	Số lượng (con)	Tỷ lệ (%)
Buồng trứng không phát triển	3	0,92
Buồng trứng kém phát triển	20	6,11
Ống dẫn trứng kém phát triển	6	1,83
Tử cung kém phát triển	6	1,83
Viêm tử cung	1	0,31
Tổng bất thường	36	11,00
Tổng khảo sát	328	100

Bảng 1 cho thấy có 20 trong số 328 heo nái có buồng trứng kém phát triển chiếm tỷ lệ 6,10%. Trường hợp ống dẫn trứng kém phát triển và tử cung kém phát triển chiếm tỷ lệ 1,83%. Trường hợp buồng trứng không phát triển và viêm tử cung chiếm tỷ lệ thấp với tỷ lệ lần lượt là 0,93% và 0,31%. Hầu hết các bất thường trên cơ quan sinh dục của heo cái rơi vào các trường hợp kém phát triển. Cơ quan sinh dục kém phát triển xảy ra có thể do nhiều nguyên nhân như rối loạn nội tiết tố, thức ăn thiếu phẩm chất, thiếu sự kích thích của heo đực, đột biến, dị tật bẩm sinh... làm cho hệ sinh dục thiếu phát triển hoặc phát triển không bình thường. Theo Einarsson và Gustafsson (1970), ở những con cái bị loại thải tỷ lệ dị tật ở cơ quan sinh sản là 22,1%. Những bất thường ở cơ quan sinh sản gây yếu yếu hoặc làm mất khả năng sinh sản của gia súc, ảnh hưởng đến hiệu quả trong chăn nuôi. Tỷ lệ tử cung bị viêm chiếm tỷ lệ thấp (0,31%), điều này có thể lý giải như sau: những con heo đực mang đến lò mổ là những heo đã cai sữa rất lâu, nái loại thải do nhiều lần không lên giống hoặc phối không đậu.

3.2 Tỷ lệ bất thường trên buồng trứng heo cái

Buồng trứng của heo trên một năm tuổi kém phát triển khi kích thước nhỏ hơn so với kích thước trung bình (3,74 x 2,5 cm) (Nguyễn Văn Thành, 2010). Buồng trứng không phát triển (Hình 1) có kích thước teo nhỏ lại, mặt ngoài buồng trứng lồi lõm không đều, không thấy nang trứng và hoàng thể. Qua kết quả khảo sát ở Bảng 2 cho thấy, có 28 heo nái xuất hiện buồng trứng bất thường trong đó buồng trứng kém phát triển ở một bên chiếm tỷ lệ cao nhất là 55,57% (15 trong 28 con). Buồng trứng kém phát triển xuất hiện ở cả hai bên buồng trứng chiếm tỷ lệ thấp hơn 17,86% (5 trong 28 con). Buồng trứng không phát triển chiếm tỷ lệ thấp, chiếm 7,14% ở hai bên và 3,57% ở một bên buồng trứng.

Bảng 2: Tỷ lệ bất thường ở buồng trứng heo cái

Bất thường	Số lượng (con)	Tỷ lệ (%)
Buồng trứng không phát triển	1 bên	1
	2 bên	2
Buồng trứng kém triển	1 bên	15
	2 bên	5
U nang noãn	1 bên	2
	2 bên	1
U nang hoàng thể	1 bên	2
	2 bên	0
Tổng bất thường	28	100,00

U nang noãn (Hình 2) và u nang hoàng thể xuất hiện với tỷ lệ rất thấp, u nang noãn và u nang hoàng thể ở một bên buồng trứng chiếm tỷ lệ 7,14%. Chỉ có 1 trường hợp u nang noãn ở cả 2 bên buồng trứng chiếm tỷ lệ 3,53%. U nang ở buồng trứng là nguyên nhân quan trọng gây ra vô sinh, biểu hiện chu kỳ động dục thất thường hoặc không động dục ở heo. U nang buồng trứng được chia theo hình thái học, nhiều nang lớn, nhiều nang nhỏ và một u nang. Trong nghiên cứu của Heinonen và ctv (1998), những u nang ở cả hai bên buồng trứng

thì nhiều và nhiều hơn gấp đôi trường hợp những u nang ở một bên buồng trứng. Những con cái có nhiều u nang trên buồng trứng thì hầu như là có buồng trứng không hoạt động (không có hoàng thể) hơn những con chỉ có một u nang hoặc không có u nang.

Theo Nguyễn Hữu Ninh và Bạch Đăng Phong (1999), nếu một buồng trứng bị u nang tương đối to thì dễ chữa nhưng hay tái phát. Nếu cả hai buồng trứng bị u nang, nhất là số lượng u nang nhiều và đã lâu ngày thì kết quả điều trị thấp.

Hình 1: Buồng trứng không phát triển

Kết luận: qua khảo sát 328 heo được mang đến giết mổ tại thành phố Cần Thơ cho thấy tỷ lệ bất thường xảy ra trên cơ quan sinh dục heo nái là 11% với các dạng bất thường như buồng trứng không phát triển, buồng trứng, ống dẫn trứng và tử cung kém phát triển và viêm tử cung. Trong đó, bất thường ở buồng trứng chủ yếu và phổ biến là buồng trứng kém triển ở 1 hoặc 2 bên và u nang buồng trứng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Văn Thành, 2010. Các vấn đề sinh sản và bệnh đường sinh dục trên gia súc,

Hình 2: U nang noãn trên buồng trứng

2. Nguyễn Hữu Ninh, Bạch Đăng Phong, 1999. Bệnh sinh sản gia súc, NXB Nông nghiệp-Hà Nội.
 3. Einarsson, S., Gustafsson, B., 1970. Developmental abnormalities of female sexual organs in swine. Acta Veterinaria Scandinavica. 11, 427-442.
 4. Heinonen, M., Leppavuori, A., Pyorala, S., 1998. Evaluation of reproductive failure of female pigs based on slaughterhouse material and herd record survey. Animal reproduction science. 52, 235-244.